

HANDEL IN EN CONSUMPTIE VAN BUSHMEAT IN DE EUROPESE UNIE

Nood aan een betere kennis en handhaving

Er bestaan geen officiële ramingen over de handel in en consumptie van bushmeat in de Europese Unie. De sociologische drijfveren achter deze handel bleven tot nu toe onderbelicht. Het gebrek aan gegevens belemmert de uitwerking van een passend overheidsbeleid.

Juridische aspecten

Al het vlees dat de Europese Unie binnenkomt om in winkels of restaurants te worden gecommmercialiseerd, moet voldoen aan de eisen op het gebied van dier- en volksgezondheid. Alleen de invoer van vlees uit door de EU erkende landen en bedrijven, is toegestaan. Elke zending moet worden gecertificeerd door de bevoegde autoriteit van het derde land, volgens de EU-eisen die zijn samengevat in het desbetreffende certificaatmodel. Bij aankomst moet elke zending in de grensinspectiepost worden onderworpen aan veterinaire invoercontroles. Na een gunstige controle kunnen de producten in de EU gecommmercialiseerd worden en moeten ze voldoen aan de algemene regels inzake etikettering, conservering, traceerbaarheid, enz. Deze voorwaarden gelden ook voor vlees van vrij wild. Wat vlees van vrij wild betreft, laten de in de gezondheidswetgeving vastgestelde maatregelen de CITES-wetgeving evenwel onverlet. Illegale invoer van vlees kan via vracht en passagiers.

De verkoop en consumptie van de op de CITES-lijst opgenomen soorten als bushmeat vallen niet expliciet onder internationale of Europese rechtsinstrumenten. Wel zou kunnen worden verwezen naar algemene bepalingen zoals artikel 8 van CITES-Verordening (EG) nr. 338/97, waarin wordt bepaald dat "(...) De aankoop, het te koop vragen, de verwerving voor commerciële doeleinden, het tentoonstellen voor commerciële doeleinden, het gebruik met winstoogmerk en het verkopen, het in bezit hebben met het oog op verkoop, het ten verkoop aanbieden of het vervoeren met het oog op verkoop van specimens van de in bijlage A genoemde soorten, is verboden". Daarom is het voor consumenten en winkels verboden om bushmeat te kopen en te verhandelen dat afkomstig is van bedreigde diersoorten zoals primaten, schubdieren of krokodillen. De voor de soorten van bijlage A vermelde verbodsbepalingen zijn mutatis mutandis ook van toepassing op specimens van de in bijlage B vermelde soorten. De handel in bushmeat voor de in bijlage B opgenomen specimens zou dan ook onder deze bepaling kunnen vallen.

OPGELET: REPTIELENVLEES KAN LEGAAL GEÏMPORTEERD WORDEN

Volgens de CITES-overeenkomst is de invoer van vlees van op de CITES-lijst opgenomen reptielen zoals krokodillen, schildpadden of slangen legaal. Indien nodig, worden er CITES-documenten verstrekt. Naast de CITES-voorschriften moet de invoer van reptielenvlees uit derde landen ook voldoen aan de volksgezondheidsvoorschriften. Vanaf maart 2020 zijn deze criteria op EU-niveau geharmoniseerd. De Europese Unie is geen belangrijke producent van reptielenvlees, maar de invoer is in de loop der jaren wel toegenomen. België is een belangrijke invoerder van reptielenvlees en voor het vlees van Amerikaanse alligator, Australische zoetwaterkrokodil, nijlkrokodil of Australische zoutwaterkrokodil gelden specifieke sanitaire criteria.

Dergelijke inbreuken worden bestraft met een sanctie overeenkomstig artikel 14. In België is artikel 5 van de CITES-wet van 1981 van toepassing: ofwel het opleggen van een administratieve boete ofwel een strafrechtelijke boete (gevangenisstraf van 6 maanden tot 5 jaar en/of een strafrechtelijke sanctie van € 26 (€ 208 met toepassing van opcentiemen) tot € 50.000 (€ 400.000 met opcentiemen).

De schaal van de handel in en consumptie van bushmeat in de Europese Unie

Er bestaan geen officiële cijfers over de verkoop en consumptie van bushmeat in België of in de Europese Unie. Het ontbreekt grotendeels aan onderzoek om een beter inzicht te krijgen in dit fenomeen (de rol van bushmeat in de voeding en het levensonderhoud van de migrantengemeenschappen) alsook in de toeleveringsketen van de respectieve producten. De Europese Autoriteit voor voedselveiligheid heeft hier al op gewezen in haar beoordeling van het risico van overdracht van ebola via bushmeat (2014).

Voor de handel in bushmeat in de Europese Unie zijn geen algemene waardegegevens beschikbaar, maar onderzoek heeft aangetoond dat de prijs van bushmeat dat in Europa wordt gekocht, tot tien keer hoger ligt dan de prijs die in het land van oorsprong geldt.

Er zijn geen gegevens over de vraag of een deel van de handel in bushmeat in Europa plaatsvindt via een georganiseerd misdadernetwerk. Door het gebrek aan kennis over het aanbod van de hele keten (van de landen van herkomst tot Europa) en over de wegen die worden gebruikt om vlees binnen de Europese Unie te vervoeren, kan er geen duidelijk antwoord geformuleerd worden.

Sociologisch gezien wordt er verondersteld dat migrantengemeenschappen bushmeat blijven importeren en eten als een manier om zich opnieuw verbonden te voelen met hun land van herkomst, als een delicatessie en vanuit een sociaaleconomische code.

Wat Afrikaanse bushmeat betreft, hebben journalisten en wetenschappers in Brussel (Matonge, 2017-2018) een onderzoek ingesteld naar Afrikaans bushmeat.

Onderzoek in Brussel heeft het volgende opgeleverd:

- **Winkeleigenaars zijn zich er duidelijk van bewust dat bushmeat illegaal is;**
- **Bij het zoeken naar bushmeat ontstaat vaak wantrouwen;**
- **De veronderstelling is dat de handel via een bestelsysteem plaatsvindt;**
- **Het vlees zelf is vaak niet verkrijgbaar in de winkel, maar meestal verborgen op een andere plaats;**
- **Er is weinig geweten over de soorten die er verkocht worden (bv. aap wordt verkocht als antilope, een koe als buffel).**

In 3 monsters werd het DNA van het apenpokkenvirus aangetroffen.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/10/03/pano-bushmeat>

Aanbevelingen

- **Verzamelen van gegevens met betrekking tot de verkoop en consumptie van bushmeat om een volledig inzicht te krijgen in de illegale invoer van vlees uit derde landen, waaronder bushmeat, in de Europese Unie.**

Om hiertoe te komen:

- Een studie uitvoeren om een raming te kunnen maken van de verkoop en consumptie van bushmeat in de Europese Unie; sociologische elementen en onderzoek van handelsroutes opnemen om een beter inzicht te krijgen in de patronen van de consumptie van bushmeat uit derde landen in de Europese Unie.
- Uitvoeren van een studie ter beoordeling van de risico's voor de volksgezondheid en de diergezondheid in verband met de consumptie van bushmeat in de Europese Unie.
- Versterken van de controle op de handhaving in winkels en andere verkooppunten; opleggen van evenredige sancties aan handelaars en consumenten.
- Vergroten van het bewustzijn van de migrantengemeenschappen dat:
 - de handel in bushmeat illegaal is, met uitzondering van de legale invoer van specimens die van ranches afkomstig zijn;
 - de consumptie van dergelijk vlees niet verenigbaar is met het nationale en Europese beleid;
 - de handel in bushmeat vaak niet duurzaam is, omdat het leidt tot defaunatie en bijdraagt aan de armoede in de herkomstlanden;
 - zij een centrale rol te spelen hebben in het veranderen van het consumptiegedrag en hun verantwoordelijkheid moeten nemen door bewustmakingscampagnes en handhavingsinspanningen te vergemakkelijken.

Referenties

Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire. Circulaire relative à la mise sur le marché de viande de crocodile. 2018; accessed on Nov 12 2019. Référence PCCB/S3/1535520.

COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2019/627 of 15 March 2019 laying down uniform practical arrangements for the performance of official controls on products of animal origin intended for human consumption in accordance with Regulation (EU) 2017/625 of the European Parliament and of the Council and amending Commission Regulation (EC) No 2074/2005 as regards official controls [2019] OJ L131/51.

Commission Implementing Regulation (EU) 2019/628 of 8 April 2019 concerning model official certificates for certain animals and goods and amending Regulation (EC) No 2074/2005 and Implementing Regulation (EU) 2016/759 as regards these model certificates [2019] OJ L131/101.

Draft Commission regulation (EU) amending Regulation (EC) No 2073/2005 as regards Salmonella in reptile meat. SANTE/11310/2018. D060702/03. (POOL/G4/2018/11310/11310-EN.docx).

European Food Safety Authority. 2014. An update on the risk assessment of the Ebola virus (EBOV) via the food chain; accessed on Nov 12 2019. <https://www.efsa.europa.eu>

European Food Safety Authority. 2007. Scientific opinion of the Panel on Biological Hazards: public health risks involved in the human consumption of reptile meat; accessed on 2019 Nov 12. <http://www.efsa.europa.eu>.

Deze fiche is één van de zes fiches over de handel in exotische diersoorten. Deze behandelen de illegale invoer van vlees in de Europese Unie (inclusief bushmeat) en de legale en illegale handel in reptielen en amfibieën. Deze fiches zijn opgesteld door de FOD Volksgezondheid samen met een groep van experts. Ze werden verdeeld tijdens de conferentie "Towards a sustainable wildlife trade – One World One Health recommendations" die van 3 tot 4 december 2019 in Brussel werd georganiseerd door de FOD Volksgezondheid en het Belgische biodiversiteitsplatform.

Biodiversity.be

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

